

André Jolivet je umro

20. prosinca prošle godine (1974) umro je u Parizu francuski skladatelj André Jolivet, rođen također u Parizu 8. kolovoza 1905. Plodan autor kazališnih, simfonijskih, komornih i duhovnih skladbi, pisac glazbenih knjiga i članaka.

Prije nego se potpuno posvetio glazbi učio je slikanje, violončelo, zatim kazališnu umjetnost. Glazbu je učio 1927—1933, kod dvaju izvanredno sposobnih profesora. Oni su stazu njegova glazbenog života, a posebno skladateljskog rada, pravilno trasirali. Prvi ga je Pavao Le Flem (1927—1932) sposobnošću i jedinstvenim estetskim liberalizmom poučavao klasične discipline: harmoniju, kontrapunkt, i fugu, a drugi, Edgar Varèse (1930—1932), pionir »eksperimentalne« glazbe, uputio ga je u tajne zakone akustike, čari orkestracije i moderne kompozicije. Tako su ta dva čovjeka ogromnog klasičnog i suvremenog glazbenog znanja u njemu oblikovali pravilnu glazbenu osobnost, uspostavili nužni ekvilibrij estete, što mu je u suvremenim glazbenim krugovima pribavilo velik ugled.

Tri skladateljska perioda — međusobno jako markirana — možemo razlikovati kod Joliveta. Prvi period počinje godine 1935. izvedbom prve njegove značajnije skladbe »*Mana*« (svita od šest kratkih dijelova za glasovir). Ovim se majstorskim, revolucionarnim i izražajno personalnim djelom Jolivet potpuno afirmirao i predstavio javnosti na jednom od prvih zasjedanja udruženja »*Spirales*«. To udruženje komorne glazbe osnovali su Messiaen i Lesur, a slijedeće godine na nagovor Y. Baudriera k njima se udružio André Jolivet u grupu umjetnika »*La Jeune France*« a svrha im je propagirati duhovne vrednote suvremene glazbe sa nacionalnim težnjama. Prvi period obilježavaju djela: *Mana*, *Danse Incantatoire*, *Cosmogonie*, *Danses Rituelles*. Skladbe ukazuju na inovatoru i revolucionar po uzoru na stil Messiaena. Harmonija je atonalna, boja neobična, oblik vješto upotrebljava ali se teško zapapa, melodija i ritam radikalno slobodni, jezik opor a zvučno čarobna i magična.

Drugi period — bolno ratno pustošenje i katastrofa francuskog naroda iz 1940. godine — duboko su odjeknuli u njemu i prisilili ga da se približi svima koji trpe u duši i tijelu. Zato mu je izražaj pristupačniji i direktniji. Melodije jednostavne, ritmovi smireni, harmonije modalne sa tradicionalnim prizvukom. Najkarakterističnija djela ovog perioda jesu: »*Les Trois Complaintes du Soldat*« za bariton i komorni orkestar. Opisuje težak život u ratnim strahotama, povratak u opustošeni dom i budi novu snagu, nadu i vjeru u pobjedu i sretniju budućnost. Za ovo remek-djelo rekao je Duhamel: »Istinski glas moje nesretne zemlje čujem u tužaljicama Jolivetovim«. Slijede opera »*Dolorès*« (1942), »*Trois Chansons de Ménestrels*« (1943), uzvišene i duboke pjesme o ljubavi »*Poèmes Intimes*« (1944).

Treći period poslije rata postaje sintezom prvog i drugog perioda i započinje *I. sonatom za glasovir* (1945), koja je — što je jako značajno — posvećena B. Bartóku. Od 1947. godine redaju se jedno za drugim velika remek djela suvremene francuske glazbene umjetnosti: *koncert za Martenotove valove i orkestar* (1947), *koncert za trubu, gudački orkestar i glasovir* (1948), *koncert za glasovir i orkestar*, najpoznatija skladba Jolivetova (1950), *Epithalame* (»vokalna simfonija« za orkestar u dvanaest glasova). U ovim poslijeratnim skladbama Jolivetova se glazba temelji na pojavama prirodnih fenomena, dinamizmu koji se ispoljava u primitivnim i dubokim životnim snagama. Zato se često služi neobičajnim sredstvima, pokušava uključiti buku kao izražajno sredstvo ne samo u instrumentalnim nego i vokalnim skladbama. U pojedinim djelima javljaju se ritmovi, boje, načini i napjevi iz Afrike, Azije i Polinezije. Harmonijske slobode, udaljivane od tonaliteta, krute i magične melodije, ritmički pomaci i dostignuća avangarde, sve je to Jolivet snagom glazbene imaginacije znao sažeti u jedno i dati im estetsku povezanost svoje glazbene osobnosti koja se zasniva na iskrenosti, velikodušnosti, žarkom lirizmu i

snazi. Pomoću francuskih skladatelja i muzikologa od 1958. svake godine u lipnju u Aix-en-Provence vodi »Centre d'humanisme musical« kojemu prisustvuju glazbenici iz čitavog svijeta da bi iskoristili njegovo iskustvo i glazbena dostignuća. Uvijek nastoji pronaći pravi atavistički i sveopći pjev ljudskog roda pomiješan s molitvom Svevišnjemu kojemu se klanjaju i služe sve nagonске i prirodne snage ljudskog života. Njegova je želja: »rendre à la musique son sens originel antique et l'orsqu'elle était l'expression magique et incantatoire de la religiosité des groupements humains« (glazbi vratiti njezin stari originalni smisao iz doba kad je ona bila magični i čarobni izraz religioznosti ljudskih zajednica).

Duhovne skladbe: *Messe »pour le jour de la paix«* (1940), *Kyrie za pjev. zbor a cappella* (1938), *Suite liturgique* (1942) za glas, obou, violončelo i harfu, *Hymne à saint André* (1947), *Misa »Uxor Tua«* (1962) za 5 — gl. zbor, pet instrumenata i orgulje, oratorij »*La Vérité de Jeanne*« (1956).

A. Milanović

Posebni ciklus koncerata duhovne glazbe prigodom Svete Godine u Rimu prenosila RAI

Dio duhovne glazbe posvećen Svetoj Godini prenosila je talijanska radio-televizija (RAI). Neki su koncerti održani u crkvi sv. Ignacija, divnoj i privlačnoj sredini, ponosu rimskog baroka, ali u svojoj prostornosti poprilično neakustičnoj i zato neprikladnoj za koncertne priredbe. Oratorij »CHRISTUS« od Fr. Liszta skladan pod dojmom duhovnih nadahnuća na tekstove Sv. pisma i katoličke liturgije dirigirao je mađar Zoltan Pesko uz sudjelovanje solista: izvanredno raspoloženi bariton Siegmund Nimsgern (Krist), sopran Felicity Palmer, mezosopran Casoni, tenor Di Cesare, bas El Hage; za orguljama je bio G. Agostini; posebno su se založili i uspjehu koncerta pridonijeli veliki pjevački zbor I. Lazzarija i komorni zborni ansambl N. Antonellinija.

Također u crkvi sv. Ignacija održan je koncert duhovnih skladbi suvremenog poljskog skladatelja Kr. Pendereckog. Dirigirao je autor. Izvedeni su »*Stabat Mater*« u dvanaest glasova za tri pjevačka zbora, i »*Canticum canticorum Salomonis*« za pjevački zbor i komorni orkestar te »*Magnificat*« za bas solo, dvostruki pjevački zbor, dječje glasove i orkestar, djelo izvanredne duhovnosti, na časove izuzetne jakosti i sugestije. Penderecki je kao dirigent i skladatelj uspio uspostaviti intiman kontakt s publikom. U izvedbi su sudjelovali orkestar rimske radio-televizije (RAI), pjevački zborovi — mješoviti i dječji — krakovske filharmonije i bas Bernard Ladysz.

Treći, posebno uspješni koncert duhovne glazbe prigodom Sv. godine također u crkvi sv. Ignacija, bio je »*Mesija*« G. Fr. Händla. Sudjelovali su specijalisti za Händlove skladbe, glazbeni skupovi iz Dublina: komorni orkestar New Irish i Our Lady's Choral Society (mješoviti zbor kojim upravlja Oliver O'Brien). Solisti su bili izrazito dobri: sopran Irena Sandford, alt Bernardeta Greevy, tenor Frank Patterson, bas Wllian Young; dirigirao je André Prieur.

2. — Posebni ciklus koncerta rimskoga RAI za Sv. Godinu dosegao je vrhunac vokalno-instrumentalnim koncertom Verdijevih duhovnih skladbi u velikoj auli za audijencije u Vatikanu, koja može primiti do sedam tisuća posjetilaca. Dvorana je te večeri (10. svibnja) bila pretijesna da primi sve ljubitelje ozbiljne duhovne glazbe: hodočasnike, radnike, studente i one koji su došli u Rim za »IX. svjetski dan društvenih pripočavanja«. Akustički uvjeti u sali vrlo su povoljni. Na programu su bili *Te Deum* i *Requiem* G. Verdija. *Te Deum* je najveličanstveniji od četiri »Pezzi Sacri« kojima je Verdi dao zaključnu stvaralačku riječ u ozbiljnom ozračju i zavidnoj duhovnoj suzdržljivosti. Ovom se intimnom i tihom svjedočenju suprotstavlja ono dramatski rječito i otvoreno u Requiemu. Dirigent R. Muti — specijalist za Verdija — sigurnom maj-